

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ”

TEZĂ DE DOCTORAT

- DOMENIUL ISTORIE -

Conducător de doctorat:

Acad. Prof. Univ. Dr. IOAN-AUREL POP

Student-doctorand:

MARIAN ALEXANDRU HORVAT

CLUJ-NAPOCA

2022

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ”

**EXPLOATAREA SĂRII ȘI DEZVOLTAREA
DEJULUI (SEC. AL XIII-LEA – PRIMA
JUMĂTATE A SEC. AL XVI-LEA)**

- REZUMAT -

Conducător de doctorat:

Acad. Prof. Univ. Dr. IOAN-AUREL POP

Student-doctorand:

MARIAN ALEXANDRU HORVAT

CLUJ-NAPOCA

2022

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	pag. 7
INTRODUCERE.....	pag. 8
CAPITOLUL I. REGII UNGARIEI ȘI ORAȘELE DIN TRANSILVANIA.....	p. 21
CAPITOLUL II. CENTRELE DE EXPLOATARE A SĂRII DIN TRANSILVANIA ȘI MARAMUREȘ.....	pag. 46
II.1. Exploatarea și comercializarea sării în secolele IX-XV.....	pag. 46
II.2. Valorificarea sării pe fondul crizei din prima jumătate a sec. al XVI-lea.....	p. 51
II.3. Evoluția Turzii și extragerea sării locale.....	pag. 54
II.4. Ocna Sibiului și valorificarea sării.....	pag. 60
II.5. Evoluția localității Sic și exploatarea sării locale.....	pag. 63
II.6. Cojocna și extragerea sării.....	pag. 66
II.7. Ocnele de sare din Maramureș.....	pag. 68
II.8. Oficialii din cadrul cămărilor, tăietorii și transportatorii de sare.....	pag. 73
II.9. Sistemul de exploatare și comercializare a sării.....	pag. 83
CAPITOLUL III. PRIVILEGII REGALE ACORDATE DEJULUI.....	pag. 91
III.1. Specificul privilegiilor regale.....	pag. 91
III.2. Evoluția Dejului și primele privilegii din timpul Arpadienilor.....	pag. 92
III.3. Epoca dinastiei de Anjou.....	pag. 98
III.4. Relațiile cu Sigismund de Luxemburg și Ioan de Hunedoara.....	pag. 103
III.5. Matia Corvin și extinderea privilegiilor locale.....	pag. 106

III.6. Dinastia Jagiello și dezvoltarea Dejului.....	pag. 113
III.7. Relațiile cu regele Ioan Szapolyai, guvernatorul Gheorghe Martinuzzi și Ferdinand I de Habsburg.....	pag. 122

CAPITOLUL IV. INSTITUȚII ADMINISTRATIVE ȘI ECONOMICE ȘI MONUMENTE ECLEZIASTICE DIN DEJ.....

pag. 128

IV.1. Elita laică și administrația locală.....	pag. 128
IV.1.a) Elita laică.....	pag. 128
IV.1.b) Consiliul local și sistemul administrativ.....	pag. 136
IV.1.c) Sigiliile Dejului.....	pag. 152
IV.1.d) Considerații privind nivelul cultural al elitei.....	pag. 159
IV.2. Breslele și dezvoltarea meșteșugurilor din Dej.....	pag. 163
IV.2.a) Caracteristici definitorii ale breslelor din Transilvania.....	pag. 163
IV.2.b) Dezvoltarea meșteșugurilor și breslelor din Dej.....	pag. 166
IV.3. Monumente ecleziastice locale.....	pag. 182
IV.3.a) Biserica romanică.....	pag. 182
IV.3.b) Biserica gotică.....	pag. 184
IV.3.c) Conventul augustinian.....	pag. 191

CAPITOLUL V. EXPLOATAREA ȘI COMERCIALIZAREA SĂRII DIN DEJ.....

pag. 198

V.1. Începuturile exploatării sării de la Dej și Ocna Dej.....	pag. 198
V.2. Sistemul local de exploatare.....	pag. 204
V.3. Comercializarea sării.....	pag. 216
V.4. Comiții cămării din Dej.....	pag. 228
V.5. Ceilalți oficiali din cadrul cămării.....	pag. 251
V.6. Tăietorii de sare.....	pag. 259
V.7. Plutașii și căruțașii.....	pag. 266

CONCLUZII.....	pag. 277
BIBLIOGRAFIE.....	pag. 287
ANEXE.....	pag. 312
Anexa I. Membrii consiliului din Dej.....	pag. 312
Anexa II. Dimensiunile amprentelor sigilare ale Dejului din sec. XIV-XVI.....	p. 316
Anexa III. Studenți dejeni din veacurile XV-XVI.....	pag. 318
Anexa IV. Oficialii cămării de sare din Dej.....	pag. 319
Anexa V. Primele atestări ale breslelor locale.....	pag. 324
Anexa VI. Tehnonime menționate la Dej.....	pag. 325
Anexa VII. Grafic cu mențiunile tehnonimelor.....	pag. 330
Anexa VIII. Tabelul genealogic al familiei Manini din Florența.....	pag. 331
Anexa IX. Producția de sare la Dej și Ocna Dej.....	pag. 332
Anexa X. Prețul sării la Dej și Ocna Dej.....	pag. 334
Anexa XI. Salariile tăietorilor de sare din Dej în funcție de cantitatea extrasă...p.	335
Anexa XII. Salariile plutașilor și căruțașilor din Dej în funcție de cantitatea transportată.....	pag. 336
ILUSTRĂȚII.....	pag. 339

CUVINTE CHEIE

oraș medieval; exploatarea sării; centru minier; sistem economic; privilegiu regal; elită laică; bresle de meșteșugari; monumente ecleziastice; oficiali ai cămărilor; tăietori de sare.

REZUMAT

Comunitatea dejeană a înregistrat în perioada voievodatului Transilvaniei o serie de transformări profunde, pe fondul dezvoltării instituțiilor și sistemului economic din cadrul regatului. Regii Ungariei au contribuit mult la înflorirea așezării, protejându-i drepturile și impulsionând activitatea minieră. Valorificarea subsolului a reprezentat una dintre principalele ramuri ale economiei locale. Dobândind mai multe caracteristici urbane până în prima jumătate a veacului al XVI-lea, Dejul a devenit un centru regional important din punct de vedere economic, comercial, administrativ, ecleziastic și chiar cultural. A beneficiat de numeroase avantaje, existând condiții favorabile pentru exploatarea și comercializarea sării, diversificarea meșteșugurilor, consolidarea autonomiei juridice și a celei administrative, formarea unei elite cu anumite particularități, constituirea unor categorii profesionale și a unui sistem administrativ eficient.

Am acordat o atenție deosebită izvoarelor inedite. Cele mai numeroase au fost diplomele. Am analizat multe din această categorie, o parte dintre ele puțin studiate de către specialiști. S-au păstrat relativ multe documente din anii 1261-1550 cu informații despre Dej. Cele mai importante relevante sunt cele aflate la Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Cluj, Fond Primăria orașului Dej. Acolo există aproximativ 140 de acte emise până în anul 1550. Se observă o penurie de surse primare din secolele XIII-XIV. Cunoaștem mai multe înscrisuri redactate după 1450. Multe dintre ele cuprind detalii despre procesul de valorificare a sării. În special sursele primare de după 1490 nu au fost traduse și publicate. Acestea oferă posibilitatea unei cunoașteri destul de aprofundate a evoluției locale. O serie de alte izvoare se află în anumite

fonduri arhivistice din România: la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov, la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Covasna și la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu. O parte dintre acestea conțin amănunte semnificative, iar în altele au fost menționați succint Dejul sau dejenii. Informații suplimentare se află la Arhivele Naționale Maghiare (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár) din Budapesta. Am consultat diplomele de până la 1526 aflate pe site-ul instituției (www.hungaricana.hu). Un interes deosebit trebuie acordat fondului Városi Gyűjtemény, aflat tot la Budapesta. Acesta cuprinde surse primare din perioada 1534-1563. O parte dintre cele mai valoroase documente publicate sunt cele din colecțiile *Documente privind istoria României, C. Transilvania, Documenta Romaniae Historica, C. Transilvania* și *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. O serie de înscrisuri referitoare la Dej au fost incluse în cele două volume *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei*, editate de către istoricul Sigismund Jakó. Relativ puține detalii despre centrul de la confluența Someșurilor s-au păstrat în izvoarele narative.

Istoriografia dedicată parcursului medieval al localității este puțină și lacunară. Voi aminti doar cele mai prețioase contribuții din istoriografia română și din cea maghiară. Una dintre cele mai prestigioase lucrări despre Dej este *Szolnok-Dobokavármegye monographiája*. În volumul al III-lea, publicat în anul 1900, există un capitol despre așezarea respectivă. Autorii au fost maghiari, au cunoscut foarte bine arhivele din Ungaria și au valorificat o cantitate considerabilă de acte. O altă etapă istoriografică l-a avut ca exponent pe preotul greco-catolic George Mânzat, care a publicat în 1926 *Monografia orașului Dej. Din cele mai vechi timpuri până în zilele de azi*. Attila T. Szabó a fost un remarcabil lingvist, filolog, istoric și etnograf maghiar din Transilvania. A scris despre centrul de la confluența Someșurilor în câteva dintre studiile lui. Istoricul Alexandru Doboși a elaborat în 1951 un amplu studiu privind sistemul de extragere a sării din Transilvania voievodală, cea mai temeinică contribuție de până acum din istoriografia română. Notabile sunt eforturile istoricului de artă Nicolae Sabău, care a examinat biserica gotică din Dej în lucrarea de licență, *Aspecte ale arhitecturii ecleziastice din piatră romanice și gotice din Dej și împrejurimi*. A fost scrisă în 1966 și nu a fost publicată.

Cercetătorul maghiar István Draskóczy a introdus în circuitul științific mai multe articole, studii și un volum despre exploatarea și comercializarea sării din regatul Ungariei. A consultat numeroase diplome inedite, abordând multiple aspecte din activitatea minieră. Cea mai recentă este cartea din 2018, *A magyarországi kősó bányászata és kereskedelme (1440-1530-as évek)*.

Lucrările lui reprezintă cea mai amănunțită și de succes cercetare a procesului de valorificare a salinelor din Ungaria medievală. În sinteza din 1996 a istoricului de artă Géza Entz au fost incluse informații despre biserica romanică și cea gotică din Dej, fiind completate anumite investigații anterioare. Istoricul și profesorul universitar Enikő Rűsz-Fogarasi a publicat în 1998 un articol despre sigiliile orașelor transilvănene și altul în 1999 despre târgurile săptămânale și cele anuale ale Dejului. Trebuie amintit și cel din 2003 privind statutul juridic al comunității. Cercetătorul și profesorul dejean Francisc Kiss a publicat în 1999 două articole importante. Unul dintre ele este despre târgurile săptămânale și cele anuale, iar celălalt despre studenții dejeni.

Am apelat la o serie de metodologii, respectând deontologia specifică domeniului. Am folosit-o pe cea istorico-filologică, analizând cu multă atenție informațiile identificate în cadrul documentelor. Am recurs la analiza calitativă cu scopul de a aprofunda înțelegerea anumitor fenomene din istoria Dejului. Am semnalat cele mai însemnate evenimente și etape din evoluția colectivității. Am expus factorii care au avut un impact substanțial asupra relațiilor economice și sociale. O minuțioasă evaluare a relației cauză-efect m-a ajutat într-o anumită măsură. Metoda inductivă a fost utilă pentru explicarea efectelor transformărilor generale, de la nivelul regatului, asupra mediului local. Uneori am fost nevoit să utilizez metoda deductivă, deoarece nu s-au păstrat destule izvoare referitoare la unele aspecte. Studiile de caz ale unor grupuri sociale m-au ajutat să evidențiez într-un mod adecvat rolul lor, aplicând metodele de cercetare specifice microistoriei. Am apelat inclusiv la metoda cantitativă cu scopul de a determina importanța anumitor ramuri meșteșugărești, în funcție de ocurența tehnonimelor. Metoda comparativă a contribuit la aprofundarea trecutului comunității. Menționarea altor centre care au trecut prin schimbări similare a facilitat tratarea subiectului ales. Am optat inclusiv pentru o metodologie interdisciplinară, folosind mai multe teorii și concepte din filologie, sociologie și antropologie.

Am stabilit următoarele întrebări de cercetare: Care au fost caracteristicile urbane ale Dejului? În ce măsură exploatarea și comercializarea sării au favorizat dezvoltarea social-economică și implicit urbanizarea localității? Care privilegii regale au avut efecte deosebite asupra evoluției locale? Care a fost rolul elitei laice în viața economică și în conducerea colectivității? Acestea sunt principalele întrebări de cercetare. Am încercat să problematizez și să reflectez, abordând subiectul din mai multe perspective.

Am structurat lucrarea în cinci capitole. În primul capitol am indicat măsurile adoptate de către regalitate în beneficiul orașelor din Transilvania, Maramureș, Sătmar, Crișana și Banat. Am

evidențiat acele decizii ale puterii centrale care au influențat geneza și dezvoltarea centrelor urbane în anii 1200-1550. Contextul general explică multe fenomene din parcursul istoric al așezării de la confluența Someșurilor. Am vizat factorii care au stimulat emergența și înflorirea orașelor. În al doilea capitol am examinat evoluția unor localități axate pe exploatarea sării (Turda, Sic, Cojocna și Ocna Sibiului). Am descris succint situația lor social-economică și instituțională. Centrele de exploatare a sării din Maramureș nu s-au dezvoltat atât de mult ca cele din Transilvania, astfel că nu am insistat asupra lor. Al treilea capitol cuprinde o analiză a privilegiilor regale acordate Dejului. M-au interesat cele de factură economică, juridică, comercială, militară și ecleziastică.

Al patrulea capitol a fost rezervat instituțiilor administrative și economice și monumentelor ecleziastice. Am relevat câteva dintre caracteristicile elitei laice, educația dobândită, relațiile cu regii Ungariei și alți oficiali, dar și antroponimele utilizate în epocă. În plus, am acordat atenție implicării elitei respective în administrarea Dejului și în promovarea intereselor locale. Dezvoltarea așezării a fost facilitată de înființarea și evoluția breslelor. Am cercetat inclusiv sigiliile comunității. Totodată, am căutat informații despre bisericile parohiale și conventul augustinian. Am dorit să prezint importanța lor economică, socială și spirituală. Știm relativ puține despre prima biserică parohială a Dejului, construită în stil romanic. În schimb, s-au conservat destul de multe acte despre biserica gotică. Așezământul augustinian a contribuit mult la progresul economic și cultural al colectivității.

Al cincilea capitol este cel mai amplu. Exploatarea și comercializarea mineralului amintit au fost printre cele mai semnificative activități economice din Dej și Ocna Dej. Am specificat modalitățile prin care a fost transportată sarea și cum a fost vândută. Am identificat regiunile în care a fost comercializată, dar și prețul stabilit în anumite epoci. Este relevantă și cantitatea extrasă. Comiții cămării au organizat sistemul de exploatare și de distribuție. Am indicat statutul lor social, precum și originea, etnia și educația lor. Mai mult, am descris atribuțiile vicecomiților și ale altor oficiali din cadrul cămării. Am studiat în detaliu unele cazuri reprezentative. Trebuie precizat rolul tăietorilor de sare. Au muncit în anumite condiții dificile și și-au primit remunerațiile în monede și în natură, în funcție de numărul bulgărilor secționati. Merită menționate eforturile plutașilor, cei care au transportat mineralul pe Someș și pe Tisa și au înființat o asociație. Notabil este aportul căruțașilor, cei care au dus căruțele cu sare.

Bibliografie

Dicționare, glosare și alte materiale auxiliare

- Andea, Susana, Dincă, Adinel Ciprian, Gross, Lidia, Pervain, Viorica, Răduțiu, Aurel, Rus, Vasile, Tătaru, Beatrice, *Glosar de latină medievală a documentelor care ilustrează istoria Transilvaniei, Moldovei și Munteniei*, vol. I, Lit. A-C, București, Editura Academiei Române, 2010.
- Cammarosano, Paolo, *Ghid pentru studiul istoriei medievale*, București, Editura Bic All, 2007.
- Capelli, Adriano, *The elements of abbreviation in medieval Latin paleography*, Lawrence, Kansas, University of Kansas Printing Service, 1982.
- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, (coord.), *Dicționar de simboluri: mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Iași, Editura Polirom, 2009.
- Ciobanu, Vasile, Pál, Judit, Spânu, Anda-Lucia, *Bibliografia istorică a orașelor din România*, București, Editura Academiei Române, 2008.
- Du Cange, Charles du Fresne, Carpentier, Pierre, *Glossarium manuale ad scriptores mediae et infimae latinitatis*, vol. I-VI, Halle, Apud Io. Iust. Gebauderi viduam et filium, 1772-1784.
- Gal, Ionel, (coord.), *Dicționar al științelor speciale ale istoriei: arhivistica, cronologie, diplomatica, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
- *Glosar de termeni și expresii din documentele latine privind istoria medie a României*, București, 1965.
- Guțu, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- Johnson, G. Allan, *Dicționarul Blackwell de sociologie*, București, Editura Humanitas, 2007.
- Kelemen, Béla, (red. principal), *Dicționar maghiar-român*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 2010.
- Kelemen, Béla, (red. principal), *Dicționar maghiar-român*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 2011.

- Le Goff, Jacques, Schmitt, Jean-Claude, (ed.), *Dicționar tematic al Evului Mediu Occidental*, Iași, Editura Polirom, 2002.
- Matei, Alexandru, Ardevan, Radu, Dordea, Ioan, Dragomir, Lia, Andea, Susana, *Îndrumător în arhivele statului: județul Cluj*, vol. II, București, 1985.
- Rad, Ilie, *Cum se scrie un text științific. Disciplinele umaniste*, Iași, Editura Polirom, 2017.
- Rodger, Richard, *A Consolidated Bibliography of Urban History*, Aldershot, Scolar Press, 1996.
- Rusu, Adrian Andrei, Sabău, Nicolae, Burnichioiu, Ileana, Leb, Ioan V., Lupescu, Maria, (coord.), *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.
- Sachelarie, Ovidiu, Stoicescu, Nicolae, (coord.), *Instituții feudale din Țara Românească și Moldova. Dicționar*, București, Editura Academiei R.S.R., 1988.
- Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I, Iași, Editura Academiei R.S.R., 1967.
- Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II, Iași, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Szabó, Attila T., (coord.), *Erdélyi magyar szótörténeti tár*, vol. VI, Budapesta, București, Akadémiai Kiadó, Kriterion Könyvkiadó, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2008.
- *Topolski, Jerzy, Metodologia istoriei, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.*

Surse primare inedite

- Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, József Kemény, *Erdély pecséték gyűjteménye*, manuscris, vol. II, figurile 7, 26, 27, 33.
- Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, Colecții Speciale, 91 (498 Turda), XXV/4.
- Muzeul Municipal Dej, Nr. Inventar 271, 1491, 1492.
- Magyar Nemzeti Levéltár, Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár 15060, 19809, 27154, 27189, 27661, 27916, 30998, 36391, 36399, 36400, 36402, 36403, 36405, 36534, 36834, 44490, 44506, 45874, 47330, 48209, 54901, 55060, 55202, 55235, 55236, 55303, 55304, 55305, 55306, 55352, 55358, 55383, 55388, 55413, 55612, 55618, 55652, 55755, 55875, 62853, 62873, 65023, 65058, 65410, 65441, 74122, 74300, 74305, 74325, 74331, 74440, 88162, 247250, 247397, 252957, 253092, 253326, 253334, 253335, 253352, 253380, 253382, 253388, 253404.
- Magyar Nemzeti Levéltár, Országos Levéltár, Diplomatikai Levéltár, Városi Gyűjtemény, R 314, 37, Nr. 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23.
- Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, Nr. Inventar F. 2932, 3077.

- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov, Fond Primăria orașului Brașov, Colecția de documente Schnell, vol. 2, Nr. 132.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Colecția generală, Seria 1 – ANR, Subseria 1.1. Documente medievale, Nr. 16, 49.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Colecția generală, Seria 2 – BCU, Nr. 83, 93.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Bánffy, BCU, Nr. 354, 355, 418, 472.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Bethlen de Iktár, Seria 1 – Documente medievale, Nr. 62.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Gál de Hilib, Nr. 51.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Pál Kemény, Nr. 32.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Székely de Adămuș, Seria 1, Fascicula nr. 5, Nr. 3.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Familiar Thoroczky, Seria 1 – Documente medievale, Nr. 1.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Primăria municipiului Cluj-Napoca, Seria A – Privilegii și acte, Subseria A1 – Privilegiile orașului, Nr. 69.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Primăria orașului Bistrița, Seria 1, Nr. 425, 634, 704, 779, 896, 916, 921, 975, 1013.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, Fond Primăria orașului Dej, Nr. 22-44, 46-52, 54-71, 73-118, 120, 133-137, 145, 146, 148, 149, 153, 154, 157, 171, 187-189, 267, 298, 299, 305, 307-317.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Covasna, Fond Familiar Szentkereszty din Arcuș, Nr. 75, p. f. 35-48.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Colecția Brukenthal, Seria RS 1-10, Nr. 266.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Colecția de acte fasciculate, M. Administrație, Nr. 3.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Magistratul orașului și scaunului Sibiu, Colecția de documente medievale, Seria UII, Nr. 393.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Magistratul orașului și scaunului Sibiu, Colecția de documente medievale, Seria UIII, Nr. 123, 125, 144, 172, 209, 634.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Magistratul orașului și scaunului Sibiu, Colecția de documente medievale, Seria UIV, Nr. 799, 802.
- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, Fond Magistratul orașului și scaunului Sibiu, Colecția de documente medievale, Seria UV, Nr. 1863.

Surse primare edite

- Bak, János M., Engel, Pál, Banyó, Péter, Rady, Sweeney, James Ross, Martyn, Domonkos, Leslie S., Harvey Jr., Paul B., Garay, Kathleen, (ed.), *The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary*, vol. II-IV, Salt Lake City, Los Angeles, Idylwilld, Charles Schlacks Jr. Publishing, 1992-2010.
- Bak, János M., Rady, Martyn, (ed.), *Master Roger's Epistle to the Sorrowful Lament upon the Destruction of the Kingdom of Hungary by the Tatars*, Budapesta, New York, Central European University Press, 2010.
- Dean, Trevor, (ed.), *The Towns of Italy in the later Middle Ages*, Manchester, New York, Manchester University Press, 2000.
- Demény, Ludovic, (coord.), *Az 1437-1438. Évi Erdélyi parasztfelkelés forrásai*, București, Kriterion Könyvkiadó, 1991.
- Densușianu, Nicolae, (ed.), *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. II, partea a II-a (1451-1517), București, Atelierele Grafice Socecu, 1891.
- Densușianu, Nicolae, (ed.), *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*, vol. II, partea a IV-a, București, Atelierele Grafice Socecu, 1894.
- Densușianu, Nicolae, (ed.), *Documente privitoare la istoria românilor 1552-1575*, București, Atelierele Grafice Socecu, 1897.
- Holban, Maria, (ed.), Alexandrescu Dersca Bulgaru, M. M., Cernovodeanu, Paul, *Călători străini despre Țările Române*, vol. I-III, București, Editura Științifică, 1968-1971.
- Jakó, Sigismund, (ed.), *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei*, vol. I-II, Budapesta, Akadémiai Kiadó, 1990.
- Kozák, Petru, (ed.), *Účty Budínského dvora krále Vladislava II. Jagellonského (1494-1495)*, Praga, Editura Scriptorium, 2019.
- Magina, Livia, Magina, Adrian, (ed.), *Diplome privind istoria Comitatului Timiș și a orașului Timișoara/Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2014.
- Manolescu, Radu, (coord.), *Orașul medieval*, culegere de texte, București, Tipografia Universității, 1976.
- Mihályi de Apșa, Ioan, (ed.), *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, traducere de Vasile Rus, Cluj-Napoca, Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, 2009.
- Mureșan, Valentin, Gaiu, Corneliu, (ed.), *Ciceul între spadă și tron. Antologie de documente și studii istorice*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2012.
- Nussbächer, Gernot, Marin, Elisabeta, (ed.), *Documente privind istoria orașului Brașov*, vol. IX: Documente de breaslă, Brașov, Editura Aldus, 1999.

- Olahus, Nicolaus, *Ungaria. Atila*, Iași, Institutul European, 2009.
- Papp K., Miklós, (ed.), „Deés város levéltára”, *Történeti Lapok*, 4 oct. 1874.
- Papp K., Miklós, (ed.), „Deés város levéltára”, *Történeti Lapok*, 25 oct. 1874.
- Pascu, Ștefan, Dani, Ioan, Gündisch, Konrad, Răduțiu, Aurel, Pervain, Viorica, Andea, Susana, Gross, Lidia, Dincă, Adinel, (ed.), *Documenta Romaniae Historica*, C. Transilvania, vol. X-XV, XVII, București, Editura Academiei R.S.R., 1977-2020.
- Pascu, Ștefan, Hanga, Vladimir, (ed.), *Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. II, București, Editura Științifică, 1958.
- Popa-Lisseanu, Gheorghe, (ed.), *Descrierea Europei Orientale de Geograful Anonim*, București, Editura Saeculum I.O., 2010.
- Popa-Lisseanu, Gheorghe, (ed.), *Faptele ungarilor de Secretarul Anonim al regelui Bela*, București, Editura Saeculum I.O., 2010.
- Roller, Mihail, Ionașcu, Ion, Lăzărescu-Ionescu, L., (ed.), *Documente privind istoria României*, C. Transilvania, veacurile XI, XII și XIII, vol. I, București, Editura Academiei R.P.R., 1951.
- Roller, Mihail, Ionașcu, Ion, Lăzărescu-Ionescu, L., (ed.), *Documente privind istoria României*, C. Transilvania, veacul XIII, vol. II, Editura Academiei R.P.R., București, 1952.
- Roller, Mihail, Ionașcu, Ion, Lăzărescu-Ionescu, L., (ed.), *Documente privind istoria României*, C. Transilvania, veacul XIV, vol. I-IV, București, Editura Academiei R.P.R., 1953-1955.
- Sfântul Augustin, *The City of God*, Edinburgh, T.&T. Clark, 1871.
- Werbőczy, István, *The Customary Law of the Renowned Kingdom of Hungary in Three Parts*, Idylwilld, Charles Schlacks, Jr., Publisher, 2005.
- Zimmermann, Franz, Werner, Carl, Müller, Georg, Auners, Michael, Gündisch, Gustav, Nussbächer, Gernot, Gündisch, Konrad G., Gündisch, Herta, (ed.), *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, vol. III-VIII, , Sibiu, 1902-1991.

Surse secundare

Lucrări generale

- Decei, Aurel, *Istoria Imperiului Otoman până la 1656*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
- Engel, Pál, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei medievale 895-1526*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006.
- Engel, Pál, Kristó, Gyula, Kubinyi, András, *Magyarország története 1301-1526*, Budapesta, Osiris Kiadó, 2005.
- Köpeczi, Béla, (ed. general), *History of Transylvania*, vol. I, New York, Columbia University Press, 2001.
- Kristó, Gyula, *Ardealul timpuriu (895-1324)*, Szeged, Biblioteca de Istorie Medievală din Szeged, 2004.
- Pascu, Ștefan, Theodorescu, Răzvan, (coord.), *Istoria românilor*, vol. III, București, Editura Enciclopedică, 2001.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, Cluj, Editura Dacia, 1971.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. III, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.
- Pop, Ioan-Aurel, Năgler, Thomas, (coord.), *Istoria Transilvaniei*, vol. I, Cluj-Napoca, Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2009.
- Pop, Ioan-Aurel, Năgler, Thomas, András, Magyari, (coord.), *Istoria Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2007.
- Pop, Ioan-Aurel, *România și maghiarii în secolele IX-XIV*, Cluj-Napoca, Editura Tribuna, 2003.
- Ștefănescu, Ștefan, Camil Mureșan, (red.), *Istoria românilor*, vol. IV, București, Editura Enciclopedică, 2001.

Lucrări speciale

- Albinetz, Constantin, *Muzeul municipal Dej la 90 de ani de la înființare (1925-2015)*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2015.
- Albinetz, Constantin, Albinetz, Cristina, *Dej: istorie și legendă*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2014.
- Albinetz, Cristina, *Ocna Dej: studiu monografic*, Târgu Lăpuș, Editura Galaxia Gutenberg, 2010.
- Ardelean, Livia, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2012.
- Avram, Alexandru, *Topografia monumentelor din Transilvania. Municipiul Mediaș*, Sibiu, Editura Altip, 2006.
- Balogh, Jolán, *Kolozsvári kőfaragó műhelyek XVI. század*, Budapesta, A Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportja, 1985.
- Băldescu, Irina, *Transilvania medievală: topografie și norme juridice ale cetăților Sibiu, Bistrița, Brașov, Cluj*, București, Editura Simetria, 2012.
- Bielz, Iulius, *Arta aurarilor sași din Transilvania*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1957.
- Bloch, Marc, *Pledoarie pentru istorie*, Cluj-Napoca, Editura Tribuna, 2007.
- Bob, Axinte, Vesa, Nicolae, Kiss, Francisc, *Omagiu Colegiului Național „Andrei Mureșanu” Dej*, Dej, Editura Texte, 2007.
- Borodi, Sorin, *Catalogul cărților poștale dejene*, Dej, 2017.
- Braudel, Fernand, *Jocurile schimbului*, vol. I, București, Editura Meridiane, 1985.
- Braudel, Fernand, *Structurile cotidianului*, vol. I, București, Editura Meridiane, 1984.
- Burnichioiu, Ileana, *Biserici parohiale și capele private din comitatele Alba și Hunedoara (1200-1550)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2018.
- Caproș, Iulia, *Students from Košice at Foreign Universities before and during the Reformation Period in Town*, Kiel, Solivagus-Verlag, 2013.
- Chira, Alexandra-Oana, *Hidrografia Transilvaniei medievale: sec. XIII-XV*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2018.
- Christescu, Vasile, *Viața economică a Daciei romane*, București, Editura Ars Docendi, 2004.
- Ciupe, Ioan, *Monografia școlii primare de stat pentru băieți din orașul Dej*, Dej, Tipografia Ludovic Medgyesi, 1939.
- Cozmâncă, Octav, David, Ana Sofia, Preda, Mircea, *Județele și orașele României în cifre și fapte*, vol. I, București, 1994.

- Dâmboiu, Daniela, *Breasla aurarilor din Sibiu între secolele XV-XVII*, Alba Iulia, Editura Altip, 2008.
- Doroftei, Doina Paula, *Inscripții în limba latină din bisericile României, din perioada 1290-1850, cu privire specială asupra bisericilor maghiare din Transilvania*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013.
- Draskóczy, István, *A magyarországi kőso bányászata és kereskedelme (1440-1530-as évek)*, Budapesta, Történettudományi Intézet, 2018.
- Drăgan, Ioan, *Nobilimea românească din Transilvania*, București, Editura Enciclopedică, 2000.
- Drăganu, Nicolae, *România în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București, Imprimeria Națională, 1933.
- Drăguț, Vasile, *Arta gotică în România*, București, Editura Meridiane, 1979.
- Dulgău, Bujor, *Sigiliile instituțiilor sătmărene din secolele XVI-XIX*, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1997.
- Durkheim, Emile, *Diviziunea muncii sociale*, Filipeștii de Târg, Editura Antet XX Press, 2007.
- Eliassen, Finn-Einar, Szende, Katalin, (ed.), *Generations in Towns: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2009.
- Entz, Géza, *Erdély építészetete a 14-16. században*, Cluj-Napoca, Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, 1996.
- Epstein, Steven A., *Wage Labor and Guilds in Medieval Europe*, Londra, The University of North Carolina Press, 1991.
- Eszlary, Charles d', *Histoire des institutions publiques hongroises*, vol. I, Paris, Librairie Marcel Rivière et Cie, 1959.
- Fabini, Hermann, *Sibiul gotic*, București, Editura Tehnică, 1982.
- Fabini, Hermann, *Universul cetăților bisericestii din Transilvania*, Sibiu, Editura Monumenta, 2009.
- Felezeu, Călin, *Principatul Transilvaniei în epoca suzeranității otomane 1541-1688*, Cluj-Napoca, Editura Bybliotek, 2013.
- Feneșan, Cristina, *Constituirea principatului autonom al Transilvaniei*, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Finley, Moses Israel, *Uz și abuz de istorie*, București, Editura RAO, 2000.
- Firea, Ciprian, *Polipticele medievale din Transilvania: artă, liturghie, patronaj*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.
- Flóra, Ágnes, *Prestige at Work. Goldsmiths of Cluj/Kolozsvár in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Saarbrücken, Dr. Müller Verlag, 2009.
- Flóra, Ágnes, *The Matter of Honor. The Leading Urban Elite in Sixteenth Century Cluj and Sibiu*, teză de doctorat, Budapesta, Central European University, 2014.

- Fossier, Robert, *Oamenii Evului Mediu*, București, Editura Artemis, 2011.
- Frances, Andrews, *The Other Friars. The Carmelite, Augustinian, Sack and Pied Friars in the Middle Ages*, Woodbridge, Boydell Press, 2015.
- Fraser, Angus, *Țigani: originile, migrația și prezența lor în Europa*, București, Editura Humanitas, 2017.
- Gemil, Tasin, *Românii și otomanii în secolele XIV-XVI*, Constanța, Ovidius University Press, 2008.
- Goldenberg, Samuel, *Clujul în sec. XVI. Producția și schimbul de mărfuri*, București, Editura Academiei R.P.R., 1958.
- Gonța, Alexandru I., *Legăturile economice dintre Moldova și Transilvania în secolele XIII-XVII*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- Gross, Lidia, *Bresle și confrerii sau despre pietatea urbană în Transilvania medievală (sec. XIV-XVI)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014.
- Gross, Lidia, *Confreriile medievale în Transilvania (secolele XIV-XVI)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009.
- Gyöngyössi, Márton, *Medieval Hungarian Gold Florins*, Budapesta, Magyar Nemzeti Bank, 2005.
- Hasan, Mihai Florin, *Proscriși și infractori în Transilvania în secolele XIV-XVI*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2017.
- Huber, András, *Összefutó utak*, Cluj-Napoca, Editura Stúdium, 2007.
- Huizinga, Johan, *Amurgul Evului Mediu*, București, Editura Univers, 1970.
- Iambor, Petru, *Așezări fortificate din Transilvania (sec. IX-XIII)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2013.
- Isac, Dan, (coord.), *Contribuții arheologice la istoria orașului Dej*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2008.
- Istrate, Daniela Marcu, *Cahle din Transilvania și Banat de la începuturi până la 1700*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2004.
- Iusztin, Zoltan, *Politică și administrație în Banatul medieval*, Cluj-Napoca, Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2018.
- Kacsó, Carol, *Repertoriul arheologic al județului Maramureș*, vol. I, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2015.
- Kacsó, Carol, *Repertoriul arheologic al județului Maramureș*, vol. II, Baia Mare, Editura Eurotip, 2011.
- Kádár, József, *Szék város nagyközség története*, Dej, Demeter és Kiss Könyvnyomdájában, 1904.
- Kisfaludy, Katalin, *Matthias Rex*, Budapesta, Gondolat Kiadó, 1983.
- Koselleck, Reinhart, *Conceptele și istoriile lor*, București, Editura Art, 2009.
- Kovács, András W., *The History of the Wass de Czege Family*, Hamburg, Misztótfalusi Kis Miklós Printing-house, Edmund Siemers Stiftung, 2005.

- Kubinyi, András, *Matthias Rex*, Budapesta, Balassi Kiadó, 2008.
- Le Goff, Jacques, *Intelectualii în Evul Mediu*, București, Editura Meridiane, 1994.
- Le Goff, Jacques, *Negustorii și bancherii în Evul Mediu*, București, Editura Meridiane, 1994.
- Le Goff, Jacques, (coord.), *Omul medieval*, Iași, Editura Polirom, 1999.
- Madgearu, Alexandru, *Expansiunea maghiară în Transilvania*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2019.
- Mânzat, George, *Monografia orașului Dej. Din cele mai vechi timpuri până în zilele de azi*, Bistrița, Tipografia Națională G. Matheiu, 1926.
- Mályusz, Elemér, *Zsigmond Király uralma Magyarországon 1387-1437*, Budapesta, Gondolat Kiadó, 1984.
- Moore, Robert I., *Prima revoluție europeană (cca 970-1215)*, Iași, Editura Polirom, 2004.
- Motogna, Victor, *Relațiunile dintre Moldova și Ardeal în veacul al XVI-lea*, Dej, Tipografia Ludovic Medgyesi, 1928.
- Mureșan, Augustin, *Sigilii de bresle din vestul și nord-vestul României (secolele XVI-XIX)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006.
- Mureșan, Camil, *Iancu de Hunedoara*, București, Editura Științifică, 1968.
- Mureșan, Camil, *Națiune, naționalism. Evoluția naționalităților*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română: Centrul de Studii Transilvane, 1996.
- Murgescu, Bogdan, *Circulația monetară în Țările Române în secolul al XVI-lea*, București, Editura Enciclopedică, 1996.
- Năgler, Thomas, *Așezarea sașilor în Transilvania*, București, Editura Kriterion, 1992.
- Nussbächer, Gernot, *Din cronici și hrisoave. Contribuții la istoria Transilvaniei*, București, Editura Kriterion, 1987.
- Orbán, Balázs, *Torda város és környéke*, Budapesta, Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, 1889.
- Pakucs-Willcocks, Mária, *Sibiu-Hermannstadt: Oriental Trade in Sixteenth Century Transylvania*, Köln, Weimar, Viena, Böhlau Verlag, 2007.
- Pakucs-Willcocks, Mária, *Sibiul veacului al XVI-lea: rânduirea unui oraș transilvănean*, București, Editura Humanitas, 2018.
- Papo, Adriano, Papo, Gizella Nemeth, *Nemăsurata ispită a puterii. Gheorghe Martinuzzi, adevăratul rege al Transilvaniei în secolul al XVI-lea*, Oradea, Editura Ratio et Revelatio, 2019.
- Pascu, Ștefan, *Bobîlna*, București, Editura Științifică, 1963.
- Pascu, Ștefan, (coord.), *Istoria Clujului*, Cluj, Consiliul Popular al Municipiului Cluj, 1974.
- Pascu, Ștefan, *Meșteșugurile din Transilvania până în secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei R.P.R., 1954.
- Pascu, Ștefan, Marica, Viorica, *Clujul medieval*, București, Editura Meridiane, 1969.

- Pastoureau, Michel, *O istorie simbolică a Evului Mediu Occidental*, Chișinău, Editura Cartier, 2004.
- Pálffy, Géza, *The Kingdom of Hungary and the Habsburg Monarchy in the Sixteenth Century*, New York, Columbia University Press, 2009.
- Pálosfalvi, Tamás, *From Nicopolis to Mohács. A History of Ottoman-Hungarian Warfare 1389-1526*, Leiden, Boston, Brill Publishing, 2018.
- Perjés, Géza, *The Fall of the Medieval Kingdom of Hungary: Mohács 1526 - Buda 1541*, Boulder, Colorado, Columbia University Press, 1989.
- Pinter, Zeno-Karl, *Spada și sabia medievală în Transilvania și Banat (secolele IX-XIV)*, Sibiu, Editura Altip, 2007.
- Pirenne, Henri, *Orașele Evului Mediu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.
- Pop, Ioan-Aurel, „Din mâinile valahilor schismatici...” *Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (sec. XIII-XIV)*, București, Editura Litera Internațional, 2011.
- Pop, Ioan-Aurel, *Biserică, societate și cultură în Transilvania secolului al XVI-lea: între acceptare și excludere*, București, Editura Academiei Române, 2012.
- Popa, Radu, *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Prajda, Katalin, *Network and Migration in Early Renaissance Florence, 1378-1433*, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2018.
- Prodan, David, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Rădvan, Laurențiu, *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XVI-lea)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011.
- Rady, Martyn C., *Medieval Buda: A Study of Municipal Government and Jurisdiction in the Kingdom of Hungary*, New York, Columbia University Press, 1985.
- Roiban, Daniel-Cristian, *Economic Privileges in Transylvania. The Sicklemakers' Guild from Heltau*, M.A. Thesis in Medieval Studies, Budapest, Central European University, 2003.
- Romhányi, Beatrix, *Kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon*, Budapest, Pytheas Kiadó, 2000.
- Rus, Dorin-Ioan, *Steme și însemne de breaslă din Transilvania*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2008.
- Rusu, Adrian Andrei, *Castelarea Carpatică. Fortificații și cetăți din Transilvania și teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2005.
- Rusu, Gabriel-Virgil, *Gherla: Cetatea lui Martinuzzi*, Cluj-Napoca, Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2013.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, *Privilegiile și îndatoririle orașelor din Transilvania medievală*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003.

- Sabaté, Flocel, (ed.), *Medieval Urban Identity: Health, Economy and Regulation*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2015.
- Sabău, Nicolae, *Aspecte ale arhitecturii ecleziastice din piatră romanice și gotice din Dej și împrejurimi*, Cluj, lucrare de licență, 1966.
- Sălăgean, Tudor, *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Afirmarea regimului congregațional*, Cluj-Napoca, Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2003.
- Sălăgean, Tudor, *Un voievod al Transilvaniei: Ladislau Kán 1294-1315*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007.
- Simon, Zsolt, *The Finances of Braşov at the Beginning of the Sixteenth Century*, M.A. Thesis in Medieval Studies, Budapest, Central European University, 2004.
- Sutschek, Felix, *Statutele municipale ale saşilor din Transilvania. Din istoria dreptului transilvănean*, Stuttgart, 1997.
- Szabó, Péter Haraszi, Kelényi, Borbála, Szögi, László, *Magyarországi diákok a Prágai és Krakkói Egyetemeken, 1348-1525*, vol. II, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára, 2017.
- Ştefan, Alexandru, *Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărire din Transilvania și comitatele învecinate în secolele XIII-XIV*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2021.
- Ştefu, Viorel, *Muzeul Alt-Mediasch. Mărturii ale comunității săsești de la Mediaș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2017.
- Tagányi, Károlyi, Réthy, László, Pokoly, József, Kádár, József, *Szolnok-Dobokavármegye monographiája*, vol. III, Dej, Nyomatott Demeter és Kis Könyvnyomdájában, 1900.
- Toda, Oana, *Transporturile medievale din nordul Transilvaniei (sec. XII-XVI)*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2013.
- Toma, Corina, *Tezaurare monetare și tezaurizare în Transilvania secolelor XV/XVI-XVII*, Oradea, Editura Muzeului Țării Crișurilor, 2016.
- Tonk, Sándor, *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban*, București, Kriterion Könyvkiadó, 1979.
- Turcuș, Șerban, (coord.), Dincă, Adinel, Hasan, Mihai, Vizauer, Victor, *Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI-XIV). Evaluare statistică, evoluție, semnificații*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011.
- Vătășianu, Virgil, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, București, Editura Academiei R.P.R., 1959.
- Verger, Jacques, *Universitățile în Evul Mediu*, Iași, Editura Polirom, 2019.
- Veyne, Paul, *Cum se scrie istoria*, București, Editura Meridiane, 1999.
- Vizauer, Victor V., *Homo Locum Ornet... O introducere în antropotoponimia din Transilvania secolelor XII-XIV*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2012.
- Weatherford, Jack, *Genghis-Han și nașterea lumii moderne*, București, Editura Corint Books, 2017.

- Weber, Max, *Orașul*, București, Editura All, 2013.
- Weisz, Attila, *Monumente ecleziastice medievale din orașul Turda*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2013.
- Weisz, Boglárka, *Markets and Staples in the Medieval Hungarian Kingdom*, Budapesta, Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences, 2020.
- Whelan, Mark, *Sigismund of Luxembourg and Imperial Response to the Turkish Threat, c. 1410-1437*, teză de doctorat, University of London, 2014.
- Wolf, Rudolf, *Exploatarea sării în Transilvania în perioada principatului (1541-1691)*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 1998.
- Wollmann, Volker, *Mineritul metalifer, extragerea sării și carierele de piatră în Dacia romană*, Cluj-Napoca, 1996.
- Zimányi, Vera, *Economy and Society in Sixteenth Century Hungary (1526-1650)*, Budapesta, Akadémiai Kiadó, 1987.

Articole și studii

- Andea, Susana, „Itinerariile regilor în Transilvania voievodală și în comitatele vestice și nordice”, Susana Andea, (coord.), *Transilvania (sec. XIII-XVII)*, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Andea, Susana, „Practici judiciare în Transilvania voievodală – împăcarea părților, juzii împăciuitoari”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. Series Historica, Supliment LVIII, 2019.
- Andea, Susana, „Scriere și societate: de la *magister la litteratus*”, Susana Andea (coord.), Avram Andea, Adinel Dincă, Livia Magina, *Scris și societate în Transilvania secolelor XIII-XVII*, Cluj-Napoca, Argonaut Publishing, Gatineau, Symphologic Publishing, 2013.
- Anghel, Călin, „Considerații privind geneza orașului medieval Sebeș și evoluția sa în timpul crizei agrare medievale”, *Annales Universitatis Apulensis: Series Historica*, 4-5, 2001.
- Anghel, Călin, „Fortificația orașului Sebeș în istoriografie”, *Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis*, 6, 2014.
- Arany, Krisztina, „Florentine Families in Hungary in the First Half of the Fifteenth Century”, *Hungarian Historical Review*, 6, nr. 1, 2017.
- Ardelean, Florin Nicolae, „Military Leadership in the Transylvanian Principality. The Captain General in the Second Half of the 16th Century”, *Banatica*, 26, II, 2016.
- Belu, Sabin, „Aspecte ale contradicțiilor dintre nobili și orășeni în Transilvania secolului al XVI-lea”, *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, IX, 1966.

- Bichicean, Gheorghe, „Contextul european și reprezentarea orașelor în congregațiile generale din Transilvania voievodală (secolele XIII-XVI)”, *Historia Urbana*, IV, 1-2, 1996.
- Bidian, Iancu, „Contribuții la studiul organizării meșteșugurilor brașovene în secolul al XVI-lea”, *Studii și materiale de istorie medie*, IX, 1978.
- Blockmans, Wim, „Constructing a sense of community in rapidly growing European cities in the eleventh to thirteenth centuries”, *Historical Research*, vol. 83, nr. 222, 2010.
- Bourdieu, Pierre, „The Forms of Capital”, J.G. Richardson, (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Westport, Greenwood Publishing Group, 1986.
- Bunta, Magdalena, „Călătoriile calfelor de aurari, mijloc de difuzare a formelor și tehnicilor de ornamentare”, *Acta Musei Napocensis*, XIX, 1982.
- Bunta, Magdalena, „Două sigilii ale breslei aurarilor din Cluj și Dej”, *Apulum*, VI, 1967.
- Bunta, Magdalena, „Sigilii de breaslă în colecția Muzeului de Istorie Cluj”, *Acta Musei Napocensis*, III, 1966.
- Burai, Adalbert, „Dezvoltarea orașului medieval Satu Mare”, *Satu Mare. Studii și comunicări*, IV, 1980.
- Câmpeanu, Liviu, „Greavii, nobilimea germană din Transilvania medievală”, *Alt-Schaessburg*, 3, 2010.
- Cevins, Marie-Madeleine de, „Les travaux sur les orders mendiants en Transylvanie médiévale au regard des tendances actuelles de la recherche européenne”, *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”*, *Historia*, 56, nr. 1, 2011.
- Crăciun, Maria, „Cultural Capital and Social Networks: the Saxon community in early modern Transylvania”, *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”*, *Historia*, 56, nr. 1, iunie 2011.
- Colocviul „Termenii: târg/oraș. Semnificație, evoluție și utilizare”, *Historia Urbana*, 1, I, 1993.
- Covaci, Veronica, „Din istoricul breslelor orașului Oradea”, *Crisia*, IX, 1979.
- Dan, Mihail, „Din relațiile comerciale ale Transilvaniei cu Polonia la sfârșitul secolului al XVI-lea. Produse textile importate de clujeni de la Cracovia”, *Omagiu lui P. Constantinescu-Iași: cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei R.P.R., 1965.
- Demény, Ludovic, „Cauzele, obiectivele și organizarea răscoalei din 1437-1438 oglindite în mentalitatea colectivă țărănească”, *Revista de Istorie*, vol. 40, nr. 6, 1987.
- Demény, Ludovic, „Textele celor două înțelegeri, încheiate în 1437 între răsculați și nobili, după documentele originale”, *Studii. Revistă de istorie*, XIII, 1960.
- Derzsi, Julia, „Despre prerogativele disciplinare ale breslelor din Transilvania în secolul al XVI-lea. Breslele din Sibiu și Brașov”, *Historia Urbana*, XXII, 2014.
- Dincă, Adinel, „Scrieri autografe în Transilvania medievală: de la cele mai timpurii mărturii, până în secolul al XVI-lea”, Susana Andea, Avram Andea, Adinel Dincă,

Autographa et Signaturae Transilvaniae (sec. XIV-XVII), Cluj-Napoca, Gatineau, Editura Argonaut, Symphologic Publishing, 2015.

- Dincă, Adinel, „University and History. The Lesson of the Middle Ages (An Introduction)”, *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Historia*, vol. 64, nr. 1, iunie 2019.
- Doboşi, Alexandru, „Exploatarea ocnelor de sare din Transilvania în Evul Mediu (secolele XIV-XVI)”, *Studii și cercetări de istorie medie*, II, 1951.
- Doboşi, Alexandru, „Spicuri din istoria comerțului transilvan în veacul al XV-lea”, *Omagiul lui Ioan Lupaș la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, 1943.
- Dörner, Anton E., „Elita administrativă a scaunului Orăștie în veacurile XIV-XVI”, *Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca*, XXXII, 1993.
- Draskóczy, István, „A dési sókamara gazdálkodása a 16. század közepén: Egy adalék Fráter György gazdaságpolitikájához”, Baráth Magdolna, Molnár Antal, (ed.), *A történettudomány szolgálatában: Tanulmányok a 70 éves Gecsényi Lajos tiszteletére*, Budapest, Győr, Magyar Országos Levéltár, 2012.
- Draskóczy, István, „A kősó bányászatának átalakulása Erdélyben az Árpád-korban”, Attila Bárány, Gábor Dreska, Kornél Szovák, (ed.), *Arcana tabularii: Tanulmányok Solymosi László tiszteletére II*, Budapest, Debrecen, Magyar Tudományos Akadémia, 2014.
- Draskóczy, István, „Austrian Salt in Pozsony in the Mid-Fifteenth Century”, *The Hungarian Historical Review*, vol. 6, nr. 1, 2017.
- Draskóczy, István, „Erdély sótermelése az 1514. évi parasztháború után (sótermelés és városi polgárság)”, Ionuț Costea, Carmen Florea, Pál Judit, Enikő Rűsz-Fogarasi, (coord.), *Orașe și orașeni*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2006.
- Draskóczy, István, „Familia Manini – date privind istoria orașului Oradea și a împrejurimilor sale în secolul al XV-lea”, *Crisia*, XXII, 1992.
- Draskóczy, István, „King Matthias revenue and the royal treasury”, Péter Farbaky, Enikő Spekner, Katalin Szende, András Végh, (ed.), *Matthias Corvinus, the King. Tradition and Renewal in the Hungarian Royal Court*, Exhibition catalogue, Budapest, Budapest History Museum, 2008.
- Draskóczy, István, „Olaszok a 15. századi Erdélyben”, István Draskóczy, (ed.), *Scripta manent: Ünnepi tanulmányok a 60. életévét betöltött Gerics József professzor tiszteletére*, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 1994.
- Draskóczy, István, „Salt Mining and the Salt Trade in Medieval Hungary from the mid-Thirteenth Century until the End of the Middle Ages”, József Laszlovszky, Balázs Nagy, Péter Szabó, András Vadas, (ed.), *The Economy of Medieval Hungary*, Leiden, Boston, Brill Publishing, 2018.
- Draskóczy, István, „15. századi olasz jelentés Erdély ásványi kincseiről”, Papp Imre, Angi János, Pallai László, (ed.), *Emlékkönyv ifj. Barta János 70. Születésnapjára*, Debrecen, A Debreceni Egyetem Történelmi Intézete Kiadása, 2010.

- Edroiu, Nicolae, „Evoluția și organizarea hotarului orașului Cluj până la sfârșitul secolului XVI”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series Historia*, 2, XXIII, 1978.
- Entz, Géza, „A dési középkori templomok legrégibb ábrázolásai”, *Erdélyi Múzeum*, 1-2, 1945.
- Epstein, Steven R., Prak, Maarten, „Introduction: Guilds, Innovation and the European Economy, 1400-1800”, Steven R. Epstein, Maarten Prak, (ed.), *Guilds, Innovation and the European Economy, 1400-1800*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.
- Fara, Andrea, „Italian Merchants in the Kingdom of Hungary in the Late Middle Ages and the Early Modern Period (XIIIth - XVIth Centuries)”, Iulian Mihai Damian, Ioan-Aurel Pop, Mihailo St. Popović, Alexandru Simon, (ed.), *Italy and Europe's Eastern Border*, Frankfurt, Peter Lang Verlag, 2012.
- Firea, Ciprian, „Patronajul preoților sași în Transilvania Evului Mediu târziu: norme, inscripții monumentale, simboluri”, Maria Magdalena Székely, Nelu Zugravu, (coord.), *Puterea cuvântului, a exemplului și a simbolului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016.
- Flóra, Ágnes, „Between Sacre and Profane. Council Election in the Lived Space of the Medieval and Early Modern Town of Cluj”, *Annual of Medieval Studies at CEU*, vol. XVII, 2011.
- Gálfi, Emőke, „Alba-Iulia, de la reședința episcopală la capitala principatului (secolele XV-XVI)”, Laurențiu Rădvan, (ed.), *Orașul și biserica: patrimoniu, oameni, activități (secolele XV-XIX)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2019.
- Gálfi, Emőke, „John Szapolyai and the Cities of Transylvania”, Pál Fodor, Szabolcs Varga, (ed.), *A Forgotten Hungarian Royal Dynasty: The Szapolyais*, Budapesta, Research Centre for the Humanities [Centrul de Cercetare pentru Disciplinele Umaniste], 2020.
- Gliga, Rebeca, „*Ius gladii* in Medieval Hungary”, *Analele Universității București*, Istorie, LXIV, nr. 1-2, 2015.
- Goldenberg, Samuel, „Despre târgurile și bâlciurile din Transilvania în sec. XIV-XVII”, *Sub semnul lui Clio: Omagiu Acad. Prof. Ștefan Pascu*, Cluj, Centrul de multiplicare al Universității „Babeș-Bolyai”, 1974.
- Goldenberg, Samuel, „Le pouvoir central et les villes des Pays Roumains au XV-XVII siècles”, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, XXIII, 1980.
- Goldenberg, Samuel, „Transilvania și Slovacia: relații economice în secolele XIV-XVII”, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, XXII, 1979.
- Goldenberg, Samuel, „Urbanizare și mediu înconjurător: cazul orașelor medievale din Transilvania”, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, XVIII, 1975.
- Gross, Lidia, „Nicolae Senior de Ocna Sibiului – vicevoievod al Transilvaniei”, Susana Andea, (coord.), *Transilvania (sec. XIII-XVII). Studii istorice*, București, Editura Academiei Române, 2005.

- Gross, Lidia, „Povestea lui Cristoforus: un aurar brașovean de la începutul secolului al XVI-lea”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. *Series Historica*, Supliment LVIII, 2019.
- Gross, Lidia, „Primele „fraternități” ale calfelor din Transilvania (1463-1484)”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca*, *Series Historica*, XLVIII, 2009.
- Gulyás, László Szabolcs, „Elite Citizens in the Market-Towns of the Late Medieval Hegyalja Region”, Attila Bárány, (ed.), *Matthias and his Legacy. Cultural and Political Encounters between East and West*, Debrecen, Debreceni Egyetem, Történelmi Intézet, 2009.
- Guy, Viorica Marica, „Figura aurarului în sigilografie”, *Sub semnul lui Clio. Omagiu Acad. Prof. Ștefan Pascu*, Cluj, Centrul de multiplicare al Universității „Babeș-Bolyai”, 1974.
- Gündisch, Gustav, „Patriciatul din Sibiu în Evul Mediu”, *Transilvania și sașii ardeleni în istoriografie. Din publicațiile Asociației de Studii Transilvane Heidelberg*, Sibiu, Editura Hora, 2001.
- Gündisch, Konrad G., „Educație universitară și ascensiune socială în Transilvania Evului Mediu târziu”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. *Series Historica*, Supliment 1, 2015.
- Gündisch, Konrad G., „Participarea sașilor la răzvrătirea din anul 1467 a transilvănenilor împotriva lui Matia Corvin”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia*, fasc. 2, XVII, 1972.
- Gündisch, Konrad G., „Patriciatul orășenesc medieval al Bistriței până la începutul secolului al XVI-lea”, *File de istorie*, Bistrița, IV, 1976.
- Gündisch, Konrad G., „Sistemul urban medieval din Transilvania. Geneză și dezvoltare”, Ionuț Costea, Carmen Florea, Pál Judit, Enikő Rűsz-Fogarasi, (coord.), *Orașe și orășeni*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2006.
- Gyöngyössi, Márton, „King Matthias’ Mint – the Great Monetary Reform”, Péter Farbaky, Enikő Spekner, Katalin Szende, András Vég, (ed.), *Matthias Corvinus, the King. Tradition and Renewal in the Hungarian Royal Court*, Exhibition catalogue, Budapesta, Budapest History Museum, 2008.
- Holban, Maria, „Pe marginea unor documente bistrițene din vremea Angevinilor”, *Omagiu lui P. Constantinescu-Iași: cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei R.P.R., 1965.
- Horvat, Marian, „Prima consemnare a Dejului cu statutul juridic de oraș (*civitas*) în anul 1320”, Emilian M. Dobrescu, Iosif Marin Balog, (coord.), *Marea Unire – Fundamente economice și istorico-sociale*, Cluj-Napoca, Dej, Editura Argonaut, Editura ASTRA Dej, 2018.
- Horváth, Richard, „Imre Szapolyai”, Péter Farbaky, Enikő Spekner, Katalin Szende, András Vég, (ed.), *Matthias Corvinus, the King. Tradition and Renewal in the Hungarian Royal Court*, Exhibition catalogue, Budapesta, Budapest History Museum, 2008.

- Iambor, Petru, „Atacurile cumano-tătare asupra Transilvaniei în a doua jumătate a veacului al XIII-lea”, *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca*, XVII, 1974.
- Iambor, Petru, „Drumuri și vămi ale sării din Transilvania în perioada feudalismului timpuriu”, *Acta Musei Napocensis*, XIX, 1982.
- Jakó, Sigismund, „Începuturile scrisului în păturile laice din Transilvania medievală (unele probleme noi ale paleografiei latine)”, *Studii și cercetări de istorie*, VII, 1-4, 1956.
- Jakó, Sigismund, „Organizarea cancelariei voievodale ardelenne la începutul secolului al XVI-lea”, *Hrisovul*, VI, 1946.
- Jakó, Sigismund, „Sigilografia cu referire la Transilvania (până la sfârșitul secolului al XV-lea)”, *Documente privind istoria României. Introducere*, vol. II, București, Editura Academiei R.P.R., 1956.
- Kiss, Andrei, „Relațiile dintre Turda Veche și Turda Nouă în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea și primul deceniu al secolului al XVII-lea”, *Potaissa. Studii și comunicări*, vol. I, Turda, 1978.
- Kiss, Francisc, „Târguri și târgoveți la Dej”, *SAMVS*, IV, 1999.
- Kiss, Francisc, „Tineri din Dej la universitățile europene în Evul Mediu”, *Liceenii*, Anul VI, Nr. 3-4 (22-23), noiembrie 1999.
- Klaniczay, Gábor, „The Mendicant Orders in East-Central Europe and the Integration of Cultures”, Michael Borgolte, Bernd Schneidmüller, (ed.), *Hybride Cultures in Medieval Europe*, Berlin, De Gruyter Verlag, 2010.
- Kovács, András W., „Arhondologia voievozilor Transilvaniei (1458-1526). Completări și precizări”, *Studii și Materiale de Istorie Medie*, vol. XXX, 2012.
- Kovács, András W., „The Participation of the Medieval Transylvanian Counties in Tax Collection”, *The Hungarian Historical Review*, vol. 7, nr. 4, 2018.
- Kovács, Zsolt, „Beata Virgo Nostra Deésiensis”. Despre cultul imaginilor miraculoase ale Maicii Domnului în biserica franciscană din Dej”, Vlad Țoca, Bogdan Iacob, Zsolt Kovács, Attila Weisz, (coord.), *Studii de istoria artei. Volum omagial dedicat Profesorului Nicolae Sabău*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2013.
- Kubinyi, András, „Königliches Salzmonopol und die Städte des Königreichs Ungarn im Mittelalter”, Wilhelm Rausch, (ed.), *Stadt und Salz*, Linz, Ludwig-Boltzmann Institut für Stadtgeschichtsforschung, 1988.
- Lumperdean, Ioan, „Istoria economiei regionale: diagnoza și metodologia cercetării”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. *Series Historica*, LIV, 2015.
- Madgearu, Alexandru, „Salt trade and warfare in early medieval Transylvania”, *Ephemeris Napocensis*, XI, 2001.
- Magina, Adrian, „Documente privind comerțul Caransebeșului în secolul al XVI-lea”, *Banatica*, 28, 2018.
- Magina, Livia, „Gest, oralitate, memorie: Jurământul la hotar în secolele XIV-XV în Transilvania”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. *Series Historica*, Supliment LIX, 2020.

- Majorossy, Judit, „Community and Individuality in Medieval Urban Space. The Social Topography of Butchers Through the Case of Pressburg in Comparison”, *Czech and Slovak Journal of Humanities. Historica*, 2, 2011.
- Makó, Mária Lupescu, „*Lingua Franca – Lingua Materna*. Limbi și comunități în orașele medievale din Transilvania”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*. *Series Historica*, Supliment LVIII, 2019.
- Makó, Mária Lupescu, „Ordinele mendicante în Transilvania în pragul Reformei. Exemplul mănăstirii dominicane din Cluj”, Mária Lupescu Makó, Ionuț Costea, Ovidiu Ghitta, Enikő Rűsz-Fogarasi, (ed.), *Cluj-Kolozsvár-Klausenburg 700. Studii de istorie urbană*, Cluj-Napoca, Erdélyi Műzeum-Egyesület, 2018.
- Molenda, Danuta, „Mining Towns in Central-Eastern Europe in Feudal Times”, *Acta Poloniae Historica*, 34, 1976.
- Mureșan, Elena, „Arhiva orașului Dej”, Mihail Fănescu, Ileana Leonte, Victor Trandaf, Vasile Ion, *Arhivele Statului: 125 de ani de activitate: 1831-1956*, București, 1957.
- Mureșan, Pompei, „Aspecte etnografice din exploatarea sării în trecut la Ocna-Dej”, *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1962-1964*, Cluj, 1966.
- Nagy, Balázs, „Some Remarks on the Early Medieval Wine Trade and Wine Consumption”, *Recent Doctoral Research in Economic History: Eleventh International Economic History Congress*, Milan, 1994.
- Neumann, Tibor, „Two Palatines and a Voivode or the Szapolyai Family’s Journey to the Royal Throne”, Pál Fodor, Szabolcs Varga, (ed.), *A Forgotten Hungarian Royal Dynasty: The Szapolyais*, Budapest, Research Centre for the Humanities, 2020.
- Németh, István H., „Pre-Modern State Urban Policy at a Turning Point in the Kingdom of Hungary: The Elections to the Town Council”, Rudolf Schlögl, (ed.), *Urban Elections and Decision-Making in Early Modern Europe, 1500-1800*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2009.
- Némethi, Ioan, „Scurt istoric al sigiliilor orașului Baia Mare”, *Marmația*, I, 1969.
- Ogilvie, Sheilagh, „The Economics of Guilds”, *Journal of Economic Perspectives*, 4, vol. XXVIII, 2014.
- Pakucs-Willcocks, Mária, „*Și nici vămile nu mai sunt cum au fost, ci ați mărit și vămile...*” Matia Corvin și reforma sa din 1467”, *Studii și Materiale de Istorie Medie*, XXII, 2004.
- Pall, Francisc, „Diplomatica latină cu referire la Transilvania”, *Documente privind istoria României. Introducere*, vol. II, București, Editura Academiei R.P.R., 1956.
- Papp, Francisc, „Circulația monetară în Transilvania în perioada 1526-1571”, *Acta Musei Napocensis*, XXIV-XXV, 1987-1988.
- Petrovics, István, „Foreign Ethnic Groups in the Towns of Southern Hungary in the Middle Ages”, Derek Keene, Balázs Nagy, Katalin Szende, (ed.), *Segregation-Integration-Assimilation. Religious and Ethnic Groups in the Medieval Towns of Central and Eastern Europe*, Farnham, Ashgate Publishing Limited, 2009.

- Petrovics, István, „King Matthias and the Towns of the Realm”, *Analele Banatului, Arheologie-Istorie*, XXI, 2013.
- Petrovics, István, „Medieval Pécs and the Monetary Reforms of Charles I”, István Petrovics, Sándor László Tóth, Eleanor A. Congdon, (ed.), „*In my Spirit and Thought I Remained a European of Hungarian Origin*”: *Medieval Historical Studies in Memory of Zoltán J. Kosztolnyik*, Szeged, JATE Press, 2010.
- Petrovics, István, „Secular, Ecclesiastic and Urban Institutions in some Towns of the Duna-Tisza-Maros Region in the Middle Ages”, *Historia Urbana*, VIII, 1-2, 2000.
- Petrovics, István, „Towns and Central Places in the Danube-Tisza/Tisa – Maros/Mureș Region in the Middle Ages”, *Banatica*, 26/II, 2016.
- Philippi, Maja, „Structura socială a Brașovului în evul mediu”, *Transilvania și sașii ardeleni în istoriografie. Din publicațiile Asociației de Studii Transilvane Heidelberg*, Sibiu, Editura Hora, 2001.
- Pop, Ioan-Aurel, „Numele din familia regelui Matia Corvinul – de la izvoarele de epocă la istoriografia contemporană”, *Studii și Materiale de Istorie Medie*, XXVI, 2008.
- Pop, Ioan-Aurel, „Rolul instituțiilor religioase în dezvoltarea și consolidarea voievodatului Transilvaniei”, Valeriu Sîrbu, Cristian Luca, (ed.), *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Cîndea*, Brăila, Editura Istros, 2009.
- Pop, Ioan-Aurel, „Ștefan Mailat și Țara (cu cetatea) Făgărașului”, *Mediaevalia Transilvanica*, II, nr. 2, 1998.
- Popa, Corina, „Biserici sală gotice din nordul Transilvaniei”, Răzvan Theodorescu, Corina Popa, Anca Pop-Bratu, Ioan Dimitrescu, *Pagini de veche artă românească*, IV, București, Editura Academiei R.S.R., 1981.
- Popa, Corina, „Capela în arhitectura gotică din Transilvania”, Marius Porumb, Aurel Chiriac, (coord.), *Artă românească. Artă europeană. Centenar Virgil Vătășianu*, Oradea, Editura Muzeului Țării Crișurilor, 2002.
- Prajda, Katalin, „Florentines’ Trade in the Kingdom of Hungary in the Fourteenth and Fifteenth Centuries: Trade Routes, Networks and Commodities”, *Hungarian Historical Review*, 6, nr. 1, 2017.
- Prajda, Katalin, „The Florentine Scolari Family at the Court of Sigismund of Luxemburg in Buda”, *Journal of Early Modern History*, 14, 2010.
- Prajda, Katalin, „Unions of Interest: Florentine Marriage Ties and Business Networks in the Kingdom of Hungary during the Reign of Sigismund of Luxemburg”, Jacqueline Murray, (ed.), *Marriage in Premodern Europe. Italy and Beyond*, Toronto, Centre of Reformation and Renaissance Studies, Toronto University, 2012.
- Rădvan, Laurențiu, „Considerații privitoare la evoluția orașelor din Polonia medievală”, *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”*, XLV, 2008.
- Romhányi, Beatrix F., „New Results on the Mendicant Economy in Medieval Hungary: Spatial Distribution, Urban (?) Context”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Historia*, 60, 1, iunie 2015.

- Romhányi, Beatrix F., „Salt Mining and Trade in Hungary before the Mongol Invasion”, József Laszlovszky, Balázs Nagy, Péter Szabó, András Vadas, (ed.), *The Economy of Medieval Hungary*, Leiden, Boston, Brill Publishing, 2018.
- Rossini, Manuela, Toggweiler, Michael, „Cultural Transfer: An Introduction”, *Word and Text*, vol. IV, 2, 2014.
- Rusu, Adrian Andrei, Toda, Oana, „Archaeological evidence for historical navigation on the Mureș (Maros) river. Enquiries based on a medieval boat imprint from Bizere Abbey (Romania)”, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 65, 2014.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Câteva aspecte culturale legate de privilegiile religioase ale așezărilor urbane din cele șapte comitate ale Transilvaniei, de la începuturi până la 1526 (Mohács)”, *Historia Urbana*, VII, 1-2, 1999.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Dejul medieval, între oraș și târg”, Nicolae Bocșan, Ovidiu Ghitta, Doru Radosav, (coord.), *Tentația istoriei. În memoria profesorului Pompiliu Teodor*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Matthias Corvinus and the Development of the Transylvanian Towns and Cities in the second half of the 15th Century”, Lázsló Koszta, Ovidiu Mureșan, Alexandru Simon, (ed.), *Stephen the Great and Matthias Corvinus and their Time: in memoriam Virgil Căndea and András Kubinyi*, Cluj-Napoca, IDC Press, 2006.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Privilegiile economice și dezvoltarea meșteșugurilor în Transilvania până la mijlocul secolului al XVI-lea”, *Historia Urbana*, VI, 1-2, 1998.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Relațiile așezărilor urbane din Transilvania cu puterea centrală”, *Acta Musei Napocensis*, II, 34, 1997.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Sigiliile orășenești din cele șapte comitate transilvănene în Evul Mediu”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia*, XLIII, 1-2, 1998.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „Târgurile Dejului în Evul Mediu”, *Mediaevalia Transilvanica*, 1999, III, nr. 1-2, Satu Mare.
- Rűsz-Fogarasi, Enikő, „The Relationship Town-Church in the Seven Transylvanian Counties from the Beginnings to the Mohács Battle. The Institution of Patronage”, Maria Crăciun, Ovidiu Ghitta, (ed.), *Church and Society in Central and Eastern Europe*, Cluj-Napoca, Editura Fundației de Studii Europene, 1998.
- Sabău, Ion, „Contribuții la studiul circulației monetare în Transilvania în prima jumătate a secolului al XIV-lea”, *Studii și materiale de istorie medie*, IV, 1960.
- Salontai, Mihaela Sanda, „Medieval Churches of the Mendicant Orders from Transylvania in Terms of their Typological Development”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Historia*, 3, XLVII, 2002.
- Sárosi, Edit, „The Development of a Market Town and its Market Places in the Hungarian Great Plain. Kecskemét, A Case Study”, *Historia Urbana*, XXI, 2013.
- Simon, Zsolt, „Mineritul de sare în Evul Mediu în Transilvania și Maramureș”, Valeriu Căvruc, Andrea Chiricescu, (ed.), *Sarea, Timpul, Omul, Sfântu Gheorghe*, Editura Angustia, 2006.

- Simon, Zsolt, „Privilegiile inedite ale oraşului Târgu Mureş”, *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Şincai”*, 2, 1999.
- Simon, Zsolt, „Vigesima din Bistriţa în Evul Mediu”, *Revista Bistriţei*, XXX-XXXI, 2016-2017.
- Sipos, Ibolya, „Transilvania în timpul domniei lui Matei Corvin”, *Corviniana*, I, 1, 1995.
- Steensel, Arie van, „Guilds and Politics in Medieval Urban Europe. Towards a Comparative Institutional Analysis”, Eva Jullien, Michel Pauly, (ed.), *Craftsmen and Guilds in the Medieval and Early Modern Periods*, Stuttgart, Franz Steiner Verlag, 2017.
- Suciu, Simona, „Fortificaţia medievală a oraşului Baia Mare”, *Marmaţia*, 8/1, 2005.
- Szabadi, Péter, Kovács, András W., „Întregiri la *Monumenta rusticorum in Hungaria rebellium anno MDXIV*”, *Revista de Arhivistică*, IV, 1-2, 1998.
- Szabó, T. Attila, *Dés helynevei*, Turda, Füßy Irodalmi és Nyomdai Műintézet, 1937.
- Szabó, T. Attila, „Levéltári adatok a Dési fazekas céh történetéhez”, Cluj, Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T., 1947.
- Szekeres, Attila István, „The Coat of Arms of Báthori’s as the Symbol of Transylvania”, *Acta Terrae Fogarasiensis*, VIII, 2019.
- Szende, Katalin, „Between Hatred and Affection: Towns and Sigismund in Hungary and in the Empire”, Michel Pauly, François Reinert, (ed.), *Sigismund von Luxemburg. Ein Kaiser in Europa*, Mainz, Philipp von Zabern Verlag, 2006.
- Szende, Katalin, „Continuity and Change in the Urban Network of Hungary in the Early Angevin Period”, *Banatica*, 26, II, 2016.
- Szende, Katalin, „Integration through Language: The Multilingual Character of Late Medieval Hungarian Towns”, Derek Keene, Balázs Nagy, Katalin Szende, (ed.), *Segregation-Integration-Assimilation. Religious and Ethnic Groups in the Medieval Towns of Central and Eastern Europe*, Farnham, Ashgate Publishing Limited, 2009.
- Szende, Katalin, „*Iure Theutonico*? German settlers and legal frameworks for immigration to Hungary in an East-Central European perspective”, *Journal of Medieval History*, XLV, 2019.
- Szende, Katalin, „Power and Identity. Royal Privileges to the Towns of Medieval Hungary in the Thirteenth Century”, Michel Pauly, Alexander Lee, (ed.), *Urban Liberties and Citizenship from the Middle Ages up to now*, Trier, Porta Alba Verlag, 2015.
- Szende, Katalin, „Some Aspects of Urban Landownership in Western Hungary”, Finn-Einar Eliassen, Geir Atle Ersland, (ed.), *Power, Profit and Urban Land: Landownership in Medieval and Early Modern Northern European Towns*, Aldershot, Scolar Press, 1996.
- Szende, Katalin, „Testaments and Testimonies. Oral and Literacy in Composing Last Wills in Late Medieval Hungary”, Gerhard Jaritz, Michael Richter, (ed.), *Oral History of the Middle Ages. The Spoken Word in Context*, Krems, Budapesta, Colecţia Medium Aevum Quotidianum, 2001.
- Szende, Katalin, „The birth of *oppida*: small towns in Hungary in the Angevin period”, *Urban History*, 2021.

- Szende, Katalin, „The Material Culture of Urban Pragmatic Literacy in Medieval Hungary”, *Antaeus*, 37, 2021.
- Szende, Katalin, „The Mine is Mine! The Visual Assertion of Royal Authority in the Mining Towns of the Medieval Kingdom of Hungary”, Carmen Florea, Greta-Monica Miron, (coord.), *Istoria ca interogație*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, Editura Mega, 2020.
- Szende, Katalin, „The Urban Economy in Medieval Hungary”, József Laszlovszky, Balázs Nagy, Péter Szabó, András Vadas, (ed.), *The Economy of Medieval Hungary*, Leiden, Boston, Brill Publishing, 2018.
- Szende, Katalin, „Towns along the way. Changing patterns of long-distance trade and the urban network of medieval Hungary”, Hubert Houben, Kristjan Toomaspoeg, (ed.), *Towns and Communication*, vol. II, Lecce, Mario Congedo Editore, 2011.
- Szende, Katalin, „Was there a Bourgeoisie in Medieval Hungary?”, Balázs Nagy, Marcell Sebők, (ed.), ... *The Man of Many Devices, Who Wandered Full Many Ways...*, Budapesta, Central European University Press, 1999.
- Szende, László, „Crafts in Medieval Hungary”, József Laszlovszky, Balázs Nagy, Péter Szabó, András Vadas, (ed.), *The Economy of Medieval Hungary*, Leiden, Boston, Brill Publishing, 2018.
- Ștefan, Alexandru, „Death as a Social and Devotional Event, the Case of Several Guilds from Late Medieval Transylvania”, *Reading Medieval Studies*, 43, 2017.
- Ștefan, Alexandru, „Sigiliile hagiografice ale breslelor de aurari din orașele Transilvaniei Evului Mediu”, *Ars Transsilvaniae*, XXVII-XXVIII, 2017-2018.
- Tătar, Octavian, „Un proiect fiscal pentru Transilvania. Raportul lui Georg Werner din 1552 către autoritățile austriece”, *Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis*, 6, 2014.
- Toda, Oana, „Căi de comunicație nord-transilvănene și direcțiile de trafic ale Clujului medieval”, *Analele Banatului, Arheologie-Istorie*, XXIII, 2015.
- Toda, Oana, „Economic and Material Aspects of the Late Medieval Bridges from Transylvania: The Written Sources”, *Banatica*, 27, 2017.
- Tontsch, Günther H., „Legiferarea urbană și jurisdicția ca atribuții fundamentale ale Universității Săsești”, *Transilvania și sașii ardeleni în istoriografie. Din publicațiile Asociației de Studii Transilvane Heidelberg*, Sibiu, Editura Hora, 2001.
- Ursu, Viorica, „Sigiliul mare al orașului Baia Mare din secolul al XIV-lea”, *Revista muzeelor și monumentelor*, 4, 1986.
- Velter, Ana-Maria, „Unele remarci cu privire la exploatarea și comercializarea sării din Transilvania, în secolele XI-XIII, pe baza documentelor de epocă”, *Cercetări numismatice*, XII-XIII, 2006-2007.
- Végh, András, „Buda: The Multi-ethnic Capital of Medieval Hungary”, Derek Keene, Balázs Nagy, Katalin Szende, (ed.), *Segregation-Integration-Assimilation. Religious and Ethnic Groups in the Medieval Towns of Central and Eastern Europe*, Farnham, Ashgate Publishing Limited, 2009.

- Vizauer, Victor V., „Porecla în Transilvania și comitatele învecinate pe parcursul primei jumătăți a secolului al XIV-lea”, *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, LVI, 2017.
- Weisz, Attila, „Biserica romano-catolică din Turda Veche. Etapa gotică”, *Ars Transsilvaniae*, XVIII, 2008.
- Weisz, Boglárka, „Economie urbană în epoca medievală. Privilegiile economice ale Clujului”, Mária Lupescu Makó, Ionuț Costea, Ovidiu Ghitta, Rűsz-Fogarasi Enikő (ed.), *Cluj-Kolozsvár-Klausenburg 700. Studii de istorie urbană*, Cluj-Napoca, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2018.
- Weisz, Boglárka, „Mining town privileges in Angevin Hungary”, *Hungarian Historical Review*, 2, nr. 2, 2013.
- Weisz, Boglárka, „The *magister tavarnicorum* and the towns in the Hungarian Kingdom in the Angevin era”, *Mesto a dejiny recenzovaný vedecký časopis*, vol. V, 2, 2016.
- Wolf, Rudolf, „Comerțul cu sare al Transilvaniei în secolele XVI-XVII”, *Acta Musei Napocensis*, 32, II, 1995.
- Yotov, Valeri, „Bulgarian control over the Salt Road in Transylvania during the 9th century: The archaeological evidence”, Vassil Nikolov, Krum Bacvarov, (ed.), *Salt and Gold: The Role of Salt in Prehistoric Europe*, Provadia, Veliko Tarnovo, Verlag Faber, 2012.

Surse electronice

- arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/ErdelyHelysegnevTar-erdely-bansag-es-partium-torteneti-es-kozigazgatasi-helysegnevtara-1/telepulesek-1C9.
- arhivamedievala.ro.
- hungaricana.hu.
- maps.arcanum.com/en/map/europe-18century-firstsurvey.
- salinaocnadej.ro/istoric-2.
- siebenbuergenurkundenbuch.uni-trier.de/catalog.